

HEGEDŰS IMRE JÁNOS

Üngürüs

Az apród a budai vár egyik sarokszobájában nagy buzgalommal tisztította a király szattyánbőr csizmáját, latin verssorokat mormolt közben, Vergilius hexameterait, Ovidius valamelyik lágy elégiáját, a láb-beli pucolása nem zárta ki a nagy latinokat, hosszú szövegeket tudott kívülről.

Balog volt, ezért az ügyesebb kezét mozgatta, úgy járt a kefe, mint a villám, másik, a jobb keze könyökig a király csizmájában.

Akkor volt igazán boldog, amikor a felséges úr beparancsolta az öltöztető szobába, s ő feladta rá a selyeminget, a szűk nadrágot, a harisnyát, tunikát, felhúzta a lábára a csúcsos cipőt, ráterítette a vállára a bíborpiros vagy mélytüzű-kék brokátpalástot, összekapcsolta a gyémántköves boglárával, a végén alázattal nyújtotta át a kócsagforgós főveget. Ilyenkor minden porcikáján bizsergés futott végig, úgy érezte, átáramlik az ő testébe a szent olajjal felkent, megkoronázott felség tüze.

Révülten bámulta a fiatal király délceg alakját, aki csak két-három évvel volt idősebb nála, gondolatban – amiről persze a felség nem tudott – összemérte a magasságukat, kétujjnyival volt alacsonyabb, ha ruhát cserélnénk, villant meg benne, zavarba jönnének a látogatók, akik egymásnak adják itt, a budai várban a kilincset.

Vállra omló, hullámos haja volt a királynak, s amikor az apród fésülte, erős izgalom hullámozott át rajta, egyedül ő tehetett rá kezét a király fejére, egyedül ő foghatta meg s húzhatta félre a fülét, hogy egy rakoncátlan hajtincs kiszabaduljon onnan, nem volt az országban még egy személy, aki ilyen testközelen élt volna a koronás fővel.

Angyalarcú az én fiatal gazdám – gondolta az apród –, bizonyára ilyenek a szeráfok a mondákban, csak abban különbözik tőlük, hogy neki nincs hat szárnya.

A reggeli öltöztetés után ezernyi gond szakadt a nyakába, fogadta a fullajtárt, aki a heroldtól hozta a lovagi tornák címerjeleit, jelvényeit, ha a király vadászatra készülődött, rácsatolta a ménre az aranyszövésű takarót, lovagi tornák előtt vértjébe, páncéljába öltöztette, fényesre csiszolta a sarkantyúját, szóval

szusszanásnyi szabad ideje sem volt, de boldogan csinált mindent.

Ha mulatságot rendezett az udvarmester, ami gyakran megtörtént, a király lábához ült, pengette a lantját vagy a kobozát, kellemes tenor hangján széphistóriákat, érzelmes trubadúrdalokat énekelt, még az is megtörtént, hogy a nagyméltóságú nemes urak félkörben álltak a trón előtt, s ő ült az emelvény küszöbén. Ilyen különös kiváltságot senki sem élvezett az apródon kívül.

De sem a napi gondok, sem a víg mulatságok nem vonhatták el a tudományoktól, a felség parancsára sűrűn látogatta a bibliotékát, tanulmányozta a régi bölcsesket, sétált a kert kacskaringós ösvényein a tudós professzorokkal, és deák nyelven folytatott disputát velük: a király apródja nem lehet tudatlan – hangzott az intelem.

Akkor volt szomorú és dühös, ha a királyné át-sétált a férje lakosztályába, s neki kotródnia kellett; ilyenkor a féltékenységtől olyan szívdobogást kapott, alig tudott lecsillapodni.

Mások sem állhatták a gögös asszonyt, lepittyedt ajakán ott delett a megvetés, szúrós, apró szeméből sugárzott a gyűlölet, ki nem állhatta a magyarokat. Látogatásai akkor lettek sűrűbbek, amikor a királyi pár hintóba ült – ő, az apród persze lóháton ügetett –, s a tüzes ménnek egy trappban kiszáguldottak velük Visegrádra. Kisebb volt a palota, mint Budán, egymásba botlottak a király emberei a vendégekkel, a vendégek a szolgálkkal.

Az apród nem szerette Visegrádot. Hogy szerette volna, amikor itt érte utol őket a vész híre? Tomory Pál méltóságos érsek úr érkezett gyorskocsin a déli végekről, s jelentette a királynak, hatalmas erővel készen az országra törni a török. Pletyka is terjengett a nagyhatalmú úrról, azt hírelték, szerelmi csalódások miatt állt be a ferencesek rendjébe, ahonnan most kirángatták a török vész miatt. Az apródot izgatták a pletykák, mert még soha nem volt szerelmes, nem került olyan helyre, ahol az ő egyszerű rangjához illő ifjú hölgyek megfordultak volna.

Bort töltögetett az ivócsanakokba, igazi tokajit, hallgatta a király és a főúr beszélgetését, s beleszédült a gondolatba: el kell hagyni a fényes palotát, hadba kell szállni, táborba kell vonulni, talán véres viadalra kell felkészülni a pogányokkal. Féltette a fiatal, daliás királyát, miatta rettegett, tudta, mindig a koronás fő kerül a legnagyobb veszélybe, ha kitör a háború.

Már mindenki nyugovóra tért, elcsendesedett a várkastély, az apród kiment a mellvédre, ahonnan látszott a méltóságos Duna. Holdvilág volt, éjszaka csak az égi lámpás fényében látszik a folyam, az ezüst víztükör ragyogott, mintha óriáskígyó kanyargott volna a hegyszorosban, s ő különös borzongást érzett.

– Délre hömpölyög ez a nagy víz – mondta félhanyagosan –, oda, ahonnan Tomory nagyúr jött, ahol bizonyára pusztít már a pogány, kivágják a keresztény anyákból a magzatot, a nagyobbacska gyermekeket és ifjakat összefogdossák, eladják rabszolgapiacon, vagy janicsárnak nevelik, akik aztán, ha felnőnek, sokszor saját vérük ellen fordítják a fegyvert.

Fogta a mellvéd peremét, úgy szorította, elfehéredtek az ujjai, és megmagyarázhatatlan félelem kínoztta.

Éjfél tájban szédelgett be a szobácskájába, nyugtalanul hánykolódott reggelig a heverőn, zavaros álmokat látott, víz helyett sárkány tekergett a Duna medrében, szája tátva, előtte a király...

– Megállj, gyilkos!

Saját sikoltására ébredt.

Miután visszatértek Budára, főurak jöttek, követelek érkeztek, de az apród kimaradt a traktákból, meg sem közelíthette a tróntermet, csak akkor értesült arról, hogy mit határoztak, amikor már pakolni kellett, hadi útra indult a felséges úr. Elveszett a szolgák seregében, tanácstalanul csetlett-botlott, úgy érezte, másodszor maradt árva. Szüleit és minden rokonát lemészárolták a délvidéki véres harcokban, árvagyerekként került az udvarba, s most elérhetetlen távolságba ragadta a királyt a hadi készülődés.

Később, már felnőtt fejjel, a sereg vonulásának csak egy-két szálláshelyét tudta felidézni. Érd azért maradt emlékezetes, mert ott pusztult el a király kedves lova, a Muci. A felség ezt a fiatal, sárga kancát szeretete összes lovai közül a legjobban, kecses, harmadfücsikó volt, még beszélni is szokott hozzá, csak ritkán ült fel rá, a királyi istálló díszének tartotta.

Az apród is gyakran etette csemegéivel a kedves állatot, olyankor mozgékony ajkai csiklandozták a tenyerét, muszáj volt kacagni, meg is köszönte a kanca, hóka fejét lóbálta föl-le, föl-le, úgy himbálózott a fehér fölt a homlokán, mint egy fáklya.

Először csak botladozott a ló, látszott, hogy fárad nagyon, aztán térdre esett, földhöz verte magát és zihált, sípólva, nehezen lélegzett. Vendéglátó gazdájuk, Sárkány Ambrus nagyságos úr lódoztort hívatott, az erőszakkal nyomta le a torkán házi készítményeit, ecettel, pálinkával dörzsölte a nyakát, hátát, oldalát, eret is vá-

gott rajta, de semmi sem használt. Hasa felpuffadt, lábai megdagadtak, patakzott róla a habos veríték, teste átforrósodott, orrllyukaiból először takony, aztán véres, gennyes folyadék csorgott, szeme kidülledt, elhomályosult.

Senki nem aludt azon az éjszakán, Muci fájdalmas nyerítése, zihálása, hörgése behallatszott a kúria termébe.

Másnap reggel múlt ki.

A király sírt.

Az apród akkor látta először a gazdáját sírni. A kíséret baljós jeleket olvasott ki Muci pusztulásából.

Cigányok vitték ki a tetemet a dögkútba, s elföldelték, nehogy valamilyen rossz betegség átterjedjen a többi lóra.

Ercsiben csapatok érkeztek, Földváron újabb traktát tartott a haditanács, Paks, Tolna következett.

Bátán parancsoltak végleges megállást a felséges urak, nem messze innen, Mohács mezején minden csapatnak kijelölték a szálláshelyét, a király sátrát is felállították.

Karnyújtásnyira voltak az ellenségtől.

Mégis örült az apród, mert egy-két órára visszakapta gazdáját, legalábbis így értelmezte ő ezt a nyugalmi állapotot, bemehetett a királyi sátorba, fölnyitotta a cifrapántos utazóládákat, kiszedte a ruhákat, csizmákat, tolldíszeket, medalionokat, nyakláncokat, karkötőket, ezekbe fogom beöltöztetni öfelségét, hogy tündököljön a haditanácsban az ország dolyfős oligarchái előtt. Le-foglalta a sok apró gond, csak másnap tudta meg, hogy a csata elkerülhetetlen, s abban a királynak azért kell részt vennie, mert nála nélkül nem harcolnak az urak.

Senki sem törődött vele. Bizonyára valamilyen haditerv alapján működik ez a hatalmas sereg, de hozzá nem jutott el, csak a fegyverek zörgése, lovak nyerítése, káromkodás és ima.

A király a csata előtti napon szónoklatot intézett a katonáihoz, amit az apród úgy szívott magába, mint méh a nektárt:

*„Személyesen jöttem el ebbe a nagy veszedelembé, azért, hogy az ország megmentésére és a ti jóléte-tekért saját életemet a szerencse minden változásá-
nak kitegyem. Hogy tehát senki se találhasson az én személyemben mentséget a saját gyávaságára..., a mindenható Isten segítségével holnap én magam személyesen fogok elmenni veletek oda, ahova mások nélkülem menni nem akarnak.”**

* A király szónoklatát szó szerint idézi a szemtanú, Brodarics István a mohácsi vészről írott historiájában.

Felsorakozott a sok délceg dalia, hetyke lovas, elszánt gyalogos, és türelmetlenül várták, hogy rárohanhassanak a domb mögött meghúzódó ellenségre.

Sárgaszőrű, aprócska lován ült az apród, elvegyült a tömegben, arra nem is gondolt, hogy az élete veszélyben forog. Nyugtatta a nagyszámú páncélos csapat a király mögött, testőrök vették körül személyét, nem eshet baja. Az ország zászlaját Drágy János országnagy vitte, ezt a nagy síkságon felvonuló minden katona látta.

Hosszú, kínos várakozás után dördültek el az ágyúk, csapódtak égre a csatakiáltások, egyik oldalon Jézus!, Jézus!, másik oldalon Allah!, Allah!; kavarodás, por, füst, a lehanyatló nap eltűnt az égről. Az apród még látta, hogy fölteszik a sisakot a király fejére, aztán gazdája végleg beleolvadt a hullámzó áradatba.

Csak a zűrzavar, az előre-hátra torlódó csapattettek vad küzdelme, kürtök, harsonák hangja, dobszó maradt meg az emlékezetében. Összevegyült a két sereg, handzsárok, szablyák, pallosok villogtak, buzogányok csaptak le, dzsidák emelkedtek, dárdaerdő nyomult, láncozott ágyúgolyók repültek, kartácseső hullott, tarackok, pattantyúk pufogtak, puskák ropogtak, vér fröccsent, sisak hasadt, koponya roppant, és ordítottak, úgy ordítottak a törökök, mint a pokol ördögei.

Ő sem tudta már, hogy előre, az ellenség irányába halad-e vagy oldalra, esetleg hátrafelé sodródik, erős ütést érzett a fején, melegség öntötte el, lebukott a lováról, egy elpusztult, de még rángatózó ló tetemére esett, s mielőtt elveszítette volna az eszméletét, négykézláb bemászott az állat hasához, s fejét befúrta a két első láb közé.

Ájulásából sűrű eső térítette magához néhány percre, látta, éjszaka van, visszajött a fejét, aludni akart, kívánta az édes kábulatot.

Amikor megvirradt, dervisek, janicsárok, szolgák járták végig a csatateret, egyikük felfigyelt a ló hasához tapadó apródra, először le akarta szűrni, de meggondolta magát:

– Ez még gyerek, jó lesz janicsárnak.

Nyöszörögve szólalt meg, szerencséjére latinul:

– Ubi est rex? Hol van a király?

A nagy birodalom nem működhetett tolmácsok nélkül, a keresztény fejedelmekkel és királyokkal rendszerint latinul értekezett Szolimán, a mindenható padisah, a fővezéretet is latin tolmácsok kísérték hódító útjaikra, ezért a fogolyszedők parancsot kaptak, hogy mielőtt leszűrnének egy ebhitű, gyaur kutyát, győződjenek meg, tud-e latinul.

Keresztüldobták egy hátaslovon és kivitték a hadsíntér szélén várakozó szekerekre, amelyeken egymás mellé vagy egymásra dobálva megkötözött foglyok feküdtek, többen véresen, sebesülten. Akik meghaltak, azokat a janicsárok útközben ledobálták.

Elindultak az oszmán birodalom fővárosa felé.

*

A rabok semmit sem láttak Isztambul pompájából. Többnapos, iszonyú út után érkeztek meg, s valahol kint, a hóstátban, távol a mecsetek, minaretek, főúri paloták negyedétől, beteretelték őket egy sötét, mocskos istállóba, a csatába elvitt lovak helyére. Aki nem tudott járni, azt lábánál fogva húzták.

Az apród feküdt a szalmán, sebláza miatt csak ritkán, rövid időre volt eszméleténél, haja a vértől megszetapadt, szép, bársonyos ruhája cafatokban lógott, fejsebe gennyesedni kezdett.

Rangos efendik, agák, bégek, katonák jöttek, rabszolgapiacca változott a lóistálló, azt firtatták, melyik fogoly mire lenne jó, megvizsgálták az izmokat, a csontozatot, még a fogazatot is, és vitték egyiket rabszolgának, másikat málhásnak, harmadikat gályára, evezőlapát mellé.

Az is érdekelte őket, nem vegyült-e közéjük főrangú gyaur, akiért magas váltságdíjat lehet kérni.

Az apród zsenge életkora és latitudása miatt értékes fogolynak számított, ezért medreszbe, oktató intézetbe vitték, terdzüman lesz, mondták, vagyis tolmács, ez volt az első török szó, amit megtanult.

Itt már nem azt a moslékot kapta, amit az istállóban, cintálon rizst, birkahúst hoztak, a víz is tiszta volt, mert a törökök féltek a ragályos betegségektől, egy felcser kimosta, bekötözte a sebet, amely szépen gyógyult, kezdett erőre kapni.

Letépték róla az apróruha cafatait, és egy teveszőrből készült kaftánt húztak rá, lábaira sarut. Mivel már kiütközött a szakálla, néhány hét után, ha tükörbe pillantott s meglátta az arcát, marcona török nézett szembe vele, egyedül kék szeme világított a vörhenyes szakállbozótban, akárcsak a seregélyek tojása az odúfészekben.

Latinul jól beszélő tolmácsok közé került a mecsetiskolában, azok figyelmeztették, sürgősen tanulja meg az oszmán-török nyelvet, nagy hasznát veszi, törökül beszélni mesterséget, szakmát jelent: „turki honer”, ők is így kezdték, valamikor ebhitű keresztények voltak, de a próféta tanításának fényénél sötét elméjük megvilágosodott, itt a hit és a nyelv egyben

van, nem lehet különválasztani. Legyen nagyon szorgalmas, ha nem akarja, hogy gályapadhoz láncolják, hogy korbács hasogassa a hátát, ha nem akarja hullámsírban befejezni az életét.

Egy idős aga vezette ezt a tolmácsiskolát, különösebb szertartás nélkül írta be az ő nevét a nyilvántartóba: Mahmud. Gyakori név ez keleten, más népek is használják, így esett át az apród szempillantás alatt a török keresztiségen.

El kellett fogadni, mert ha valakinek nincs neve, azt nem lehet megszólítani, annak nem lehet parancsolni. Hetek, hónapok teltek el, amíg megszokta, hogy ő már nem királyi apród, hanem Mahmud és a szultáni udvar tolmácsa: terdzsüman.

Az ábécével küszködött sokáig. Arab-perzsa betűket használtak a törökök, s a kacskaringók, a cifra bogarak összefutottak a szeme előtt. A tanítója, az ögretmen tudta ezt, ezért mormolással, zsolozsmázással, szövegek ismétlésével gyakoroltak. Valamikor a latint is hasonló módon, inkább a fülével, mint a szemével tanulta meg.

Megdöbbenve tapasztalta, hogy a törökök is ragokkal szerkesztenek mondatokat, akárcsak a magyarok, és végződésekké képeznek új szavakat, még az arab vagy perzsa szavakhoz is hozzátoldják azokat.

Annyira lefoglalta a tanulás, semmit sem tudott a külső világról.

Aztán egyszer, mint a villám, úgy csapott belé a borzalom. Két költő-krónikás beszélgetett, s mivel az egyik még csak törte az oszmán-török nyelvet, latinra fordították a szót. Ebből a párbeszédéből tudta meg, hogy a magyar sereg iszonyatos vereséget szenvedett Mohácsnál.

A mesélő tájékozott volt, aprólékosan részletezte a csata eseményeit, a gyáva, gyaur kutyák pusztulását, az igazhitű oszmán sereg győzelmét, a fényes orcájú padisah megdicsőülését:

– Megbüntette Allah – legyen dicső a neve! – a magyarok királyát, megáradt patak vizébe fulladt lovastól a hitetlen kutya. Kár, mert emiatt nem tudták vitézeink a fejét kardhegyre szúrni és a fényes orcájú padisah elé vinni.

Mint kivágott fa, úgy dőlt el az apród. Földre zuhant, napokig feküdt ideglázzal, öntudatlanul.

*

Második élete semmiben sem hasonlított az elsőhöz.

A túlvilágról tért vissza, amikor fölbredt delíriumos kábulatából, látott, hallott ismét, de mintha há-

lyog nőtt volna a szemére, mintha köd ereszkedett volna az elméjére.

A sok izzadástól kiszáradt, hosszasan ivott egy nagy cserépedényből, a szolga, akit odarendeltek, hogy gondozza, elkísérte a fürdőmedencébe, utána ecetes, vizes ronggyal dörzsölte végig a testét. Lábadozott még egy-két hétig, aztán elvegyült a színes, tarka sokadalomban.

Költők, tolmácsok, műfordítók, történetírók, másolók, levelezők dolgoztak serényen a díván hivatalában, egy célt követtek: versenyezve, egymást túlszárnyalva, cikornyás, szóvirágos nyelven dicsőíteni a fényes ábrázatú padisah és – ezt is hamarosan tapasztalta – minden áron megnyerni a fővezérek kegyét, akik élet-halál urai voltak.

Évek teltek el.

Az apród nyelvtelenségnek bizonyult. A sok nyelvvaltozat közül a török-perzsa-arab keveréknyelvet tanulta meg, ez volt az elbeszélő próza és a költészet nyelve, s mivel az írások, tolmácsok, fordítók nagy részét fogságba esett rabokból nevelték ki, ezért a latin oktatásával bízták meg, szerb, makedón, albán, olasz, litván, orosz ifjak kerültek a keze alá, s ő csodákat művelt. Nem a grammatika szabályait sulykolta, hanem az érzelmeket, a szenvedélyeket korbácsolta föl, szeretni kell a nyelveket, mondta, minden nyelv egy-egy soktornyú csodapalota, s a termek ajtóit varázsszavakra nyílnak meg.

A nagy, kongó üresség helyébe, amely a király halálhíre miatt keletkezett a lelkében, kezdtek más tartalmak beáramlani. Bölcs, nagy tudású imám magyarázta az egyetlen szent könyv, a *Korán* igazságait.

Ezt a meredek ormot is meg kellett mászni. A *Korán* Himalája-csúcsait.

Kezdetben idegenek és ellenségesek voltak számára az iszlám dogmák, különösen, ha arra gondolt, hogy a hazavesztés után nyelvet és hitet kell cserélnie. Előkelő rab volt az udvarban, megbecsült szolga, de testével, lelkével, szellemével nem ő, hanem mások rendelkeztek.

Aztán lassan, észrevétlenül, ahogy a korallok építkeznek a tenger vizében, úgy rakódtak rá a szent könyv tanításai.

Nem az ész, nem a gondolat világította az útját, hanem a ritmusban lakó nyelv-zene, az ütem, a szótagszám, az édes dallam, a forma. Olyan a *Korán*, gondolta, mint egy színes tollú, cifra madár, a vers prózával, tudományos értekezéssel váltakozik, s ő,

akárcsak egykor a latin klasszikusokat, ujjbegyeivel dobolva, máskor lábával ütögetve a taktust, hatalmas szövegrészeket tanult meg s mondott fel hangosan a mesterének. Sorra vette a szúrákat, nem a tartalomra, hanem az ütemre, a rímre figyelt, beleborzongott az asszonáncok szépségeibe, gyönyörködött a 6348 versbetétben, az ájákban, ez Kelet pompája, ez Ázsia igazi arca, a cifraság, a dísz, a szövegek, mondatok, művek, épületek ornamentikája, nem mentesül hatásuk alól senki. Megtapasztalta, hogy a csodálkozás, az ámulat dúsítja az érzelmeket, megtapasztalta, hogy a szépség ópium, a szépség eufóriát fiadó kábítószer, szép az, ami fényes, ami tündöklő, ami misztikus, mert minden szépség Allahtól származik.

Az első harmincnapos ramadán, amelyen részt vett, elegendő volt arra, hogy a hangosan elolvasott *Korán* behatoljon pórúsain és felszívódjon benne. Repedések keletkeztek keresztény hitének a falán, halkult fülében az egykori lány lantzene és a koboz édes pengése, megszokta a rikoltó sípok hangját, már nem zavarta a szultáni udvar zsidongása, nem tűnt vakkantó ugatásnak a török szó.

Kelet cirádás cicomája, szépségarzenálja átrendezte ízlését, megváltoztatta világlátását, ködbe sülyedtek Európa gótikus tornyai, lassan elhalványult benne szép Pannónia, a kenyérről elnevezett ország, amelynek amúgy is halálhírére költöttek.

Most esett igazán fogságba, nem a mohácsi mezőn. Élete nagy vízváltatója meredt szembe vele: magyar ő, vagy már török? Keresztény vagy muzulmán?

Lassan, inkább ösztöneire, mint az ész szavára hallgatva, anélkül hogy pontosan meg tudta volna mondani, mi történik vele, hazát épített magának. Új hazát, másat, mert az, amelyikből elhurcolták, megfoghatatlan, homályos, talán nem is létezik.

Kötélhágsót font nyelvből, művészetekből, Kelet kultúrájából.

Eszébe jutott egykori gazdájának intő szava: a király apródja nem lehet műveletlen.

Ő most is apród, a tudomány apródja, igaz, szolgának nevezik, de nem maradhat tudatlan, szerencsére nyitva állnak előtte a tudás csatornái, pergamentekercsek ezreit tanulmányozhatja a hatalmas könyvtárban, megtanult arabul, perzsául, híres történetírók

munkáit olvassa, igen, igen, a tudás lesz az ő hazája, menedéke, mentsvára, oázisa.

Mintha sámánok búvölték volna el, révült állapotban, de állandó belső izzásban teltek a napjai, csak a megrendült lélek belső tartományaiban volt otthon. Híre, nagyon nagy híre keletkezett. Az ajándékba kapott Mahmud név mellett állandósult a másik neve, a terdzsüman: Mahmud Terdzsüman.

Ő lett a tolmácsok népes seregének ura, parancsolója.

A szultán többször maga elé rendelte, magyar követek is érkeztek, azokkal csak általa tudott a fényes ábrázató beszélni, s amikor újabb hadjáratot indított Magyarország ellen, magával vitte.

1543-at írtak.

Az oszmán sereg fergeteges ostrommal foglalta el Székesfehérvárt, s az egykori apród első útja a könyvtárba vezetett. Mielőtt azt is kirabolták volna, mielőtt a janicsárok máglyára hordták volna a díszes köteteket, lehúzott a polcra egy könyvet.

Őskrónika került a kezébe. A magyarok latin nyelvű krónikája.

Nagyot kondult benne a múlt, s miután visszatért Isztambulba, úgy vetette bele magát a latin szövegbe, mint a gyöngyhalászok a tenger vizébe.

Nemcsak azt mesélte el az ismeretlen szerző, hogy Nemród két fia, Hunor és Magor gímszarvast üldözve, elindultak nyugatra, és a vadászatból honfoglalás lett, hanem azt is, hogy miután a magyarok letelepedtek a Duna–Tisza közötti síkságra, *ott az ő nyelveket beszélő törzseket találtak*.

Ez a felfedezés – gondolta Mahmud Terdzsüman – meg fogja rázni az eljövendő magyar krónikásokat.

Már ha egyáltalán lesznek még valaha magyar krónikások.

Hozzákezdett élete nagy munkájának a megírásához – Tarih-i Üngürüz: *A magyarok története*.

Természetesen az igazhívők urának ajánlotta a cifra, cikornyás, dagályos oszmán–török nyelven hömpölygő, a prózát verssel váltogató, különös munkát:

„*Határtalan köszönet és megszámlálhatatlan dicsőség a feltétlenül létező Padisahnak!*”*

* Blaskovics József fordítása.